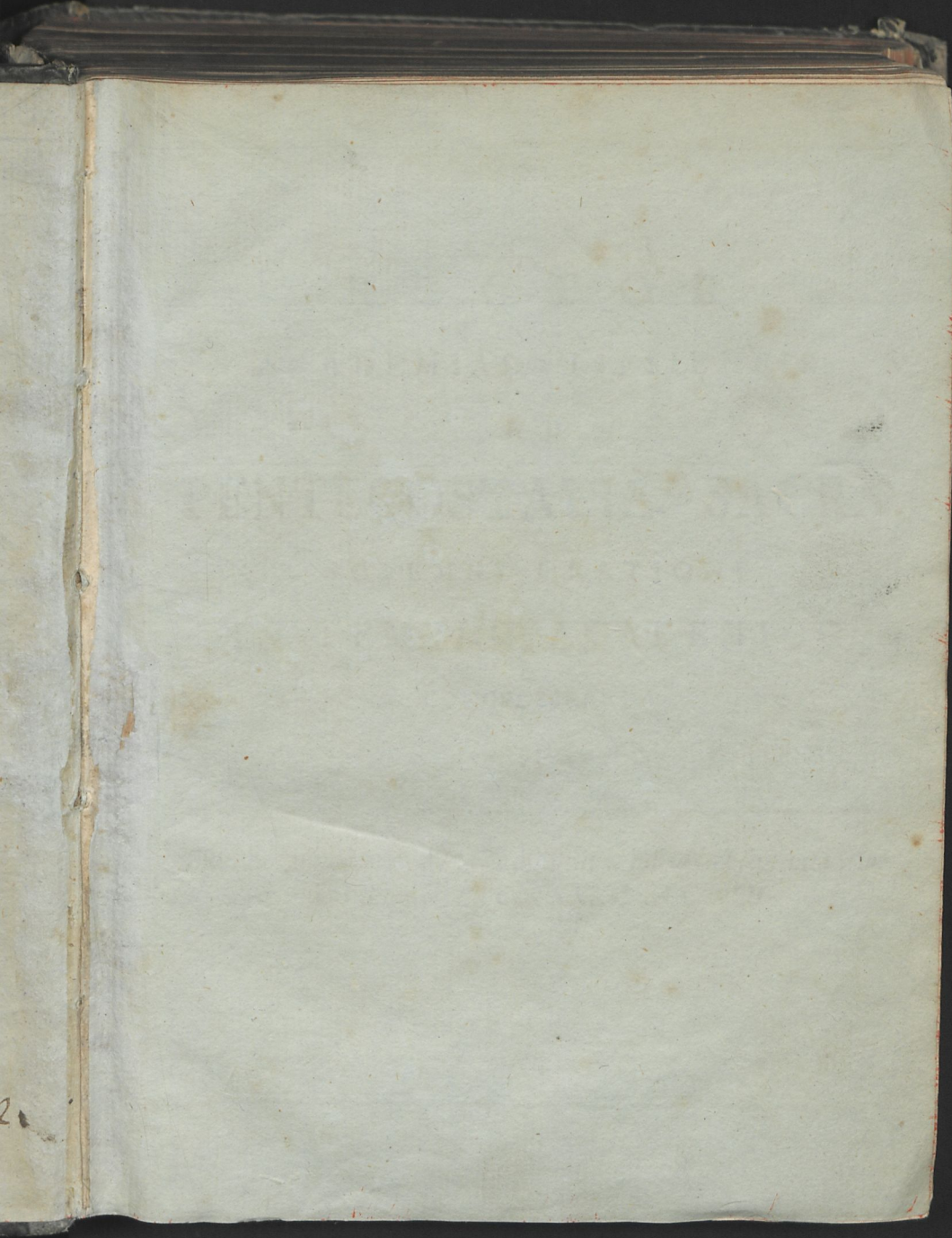

Ant. Grinberg's Buch

Nr. 59. 2.

AD

ORATIONEM ADITIALEM

DIE XVII. MENS. AVGVSTI A. MDCCCXCIX

H. L. Q. C.

A V D I E N D A M

OBSERVANTISSIME INVITAT

CAROLVS FRIDERICVS RICHTER

PHIL. DOCT. ET PROF. PVBL. EXTRAORD.

C.

De actate libri lobi definienda.

AD

GRATULATIONEM ADIUTALEM

DIRIGITUR AD AUSTRIAM

M. L. O. C.

A. V. D. L. E. N. D. A. M.

PER AUSTRIAM

CAROLVS FERDINANDVS REX BOHEMIAE

ET SILESTIAE

Dr. med. Joh. H. Schönbach

PROOEMIUM.

Quamuis in enarranda historia generis humani, vel ad maiorem virtutem et felicitatem progredientis vel inde regredientis, tum in singulis hominibus tum in vniuersis ciuitatibus recte diiudicandis scriptori historico nihil grauius et sanctius eo esse debet, vt monumentorum historicorum rationem accurate expendat, criteria veritatis interna et externa diu excutiat atque cuiusvis fonti historiae tradendae vera ipsius aetate vindicanda, iustum tribuat pretium, haud pauci tamen fuerunt, qui, ne dicam de iis, qui vel ob insolentiam, nescio quam, vel ob critices historicae ignorantiam huic officio parum satisfecerunt, partim praeconceptionis opinionibus obfuscati, aetatem scriptoris praesertim sacri iusto antiquiorem redderent, partim iniquo odio in eundem fontem historicum abrepti, verae ipsius antiquitati multum detraherent. Quicumque vero aut cupiditate quadam scriptorem amplexi sunt, aut de eo iusto iniquius statuerunt, studiis suis litteris magis nocuisse, quam profuisse censendi sunt, cum omnis historiae vtilitas, quae tota pendet a veritate, partium studio, quod omnia mendacibus oculis intuetur, pereat eique in fabulam sic mutatae nulla prorsus fides relinquatur necesse sit. Quod inprimis in historia Orientis antiquissima, tam in ea, quae ex profanis scriptoribus siue Graeciae siue ipsius Orientis petitur, quam in ea, quae ex auctoribus sacris hauritur, maxime ideo factum esse dolemus, quia in exponendis re-

bus Orientis pro cuiuslibet sententia aut hos aut illos vnice fe-
cuti sunt duces, quibus coniunctim vti debebant, ne iniuriosi
essent in alterutram eorum partem. Etsi enim recentioribus
temporibus inde a Baylio historicae critices auctore, maiori cura
et seueriori diligentia in fontes historicos et antiquissima Orien-
tis monumenta inquisuerunt, alii tamen vel nunc habent has quaestio-
nes de origine et aetate libri vt certas nullique dubitationi ob-
noxias vel prorsus omittunt, vel animo feruidiori licet iustis et
fatis firmis argumentis destituti, vulgarem sed bene munitam
sententiam deserunt. Vtroque modo v. c. peccarunt in aetate
libri Iobi definienda, qui aut fere semper, primo Mosis libro
excepto, pro vnico fonte antiquissimae historiae morum, con-
suetudinum et culturae Orientalis tam certo habitus fuit, vt hu-
ius sententiae veritati probandae repetitas curas impendere, ne
opus quidem esse putarent, aut in coniecturae gratiam ad multo
recentiorem aetatem remissus fuit, cui ille liber nullis argumen-
tis vindicari potest. Vulgaris sententia, quae librum Iobi aetati
ante Mosén asserit, eumque ad Patriarcharum vsque tempora
refert, a *Michaelē* ¹⁾, *Eichhornio* ²⁾, *Herdero* ³⁾, *Niemeyero* ⁴⁾ et
Ilgénio ⁵⁾ tanta argumentorum subtilitate, tanto ingenii acumine,
tali orationis elegantia et eruditionis vbertate defensa est, vt re-
centiorum plerique eos sequerentur. Ab his vero nonnulli tam
longe discefferunt, vt adeo librum Iobi temporibus exilii Baby-
lonici assignarent, quos vero et ob angustiores libelli cancellos
et

- 1) In epimetro ad Lowthi de sacra poesi Hebraeorum Prael. XXXII. inde
a p. 662. edit. 2dae Gotting. et in Introductionis in libros diuinos V.
T. Part. Imae Fasc. Imo. Michaelis enim, etsi sententiam suam de Mose
Iobi auctore commendare studuit, recte ad eos numeratur, qui pro-
xime ad vulgarem sententiam de Edomitica Iobi origine accedunt.
- 2) in Introductione in V. T. ed. 2dae P. III. inde a p. 472.
- 3) in libro de genio poëseos Ebraicae T. I. inde a p. 89.
- 4) in Characteristices Bibliorum P. II. dae p. 480ma.
- 5) in libro de Iobi antiquissimi carminis hebraici natura atque virtutibus.
Lipf. 1789.

et ob minorem opinionis, quem tulit, plausum, nunc neque recensere, neque multis verbis refutabimus. At alias quasdam Virorum Doctorum dubitationes de aetate libri Iobi, non solum ob auctorum nomina celeberrima, sed etiam propter sententiarum, quas protulerunt, pondus, in examen vocare par est. Recentissimis enim temporibus vulgarem sententiam variis argumentis infringere et Iobo paullo feriore originem vindicare studuerunt Viri Doctissimi, Summe Reuerendi, *Iusti* ⁶⁾, *Nachtigal* ⁷⁾, et in primis *Staedlin* ⁸⁾, quorum sententia, an argumentis confirmari possit, videamus.

§. I.

Argumentum libelli.

Primaria vero argumenta contra vulgarem sententiam de Edomitica Iobi origine haec fere sunt. 1) Magnae in Iobo hominum culturae et luxus haud pauci vestigia. 2) Finis Iobi theoreticus ab antiqui aevi simplicitate abhorrens. 3) Virtus compositionis eximia. 4) Orationis elegantia. 5) Diuersitas singularum libri partium. 6) Ingenium Ebraei in Iobo conspicuum. 7) Defectus imitationum Iobi in scriptis Ebraeorum et parallelismus Iobi cum Prouerbiis et Psalmis. 8) Antiquitas libri Geneseos incerta. 9) Notitia et vsus artis scribendi. 10) Difficultas Iobi librum ex gente Edomitica in canonem Ebraeorum recipiendi. Quantum igitur haec momenta, quibus fortasse alii

A 3

alia

- 6) in Dissertat. quae inserta est Memorabilium quae sub S. R. Pauli, Prof. Ienens. nomine veneunt, Tom. Vto. p. 135.
- 7) in dissertat. de origine libri Iobi, quae legitur in S. R. Henckii Sylloge dissertationum ad interpretationem N. et V. T. itemque ad religionis philosophiam et historiam. P. I. Tom. VI. p. 89. sqq.
- 8) in Symbolis ad philosophiam et historiam religionis et vniuersae doctrinae moralis. Tom. II. p. 132. de philosophia, consilio et origine libri Iobi.

alia addunt, ad recentiorem aetatem Iobi stabiliendam et ad antiquitatem eius Edomitica[m] labefactandam valeant, nunc exquiramus.

§. II.

Primum et primarium, quod sententiae, quae originem libri Iobi temporibus ante Mosen et regioni Edomiticae attribuit, plerique opponunt, hoc est, ut vestigia morum perpolitiorum et luxus haud expectati in Iobo arcte premant, iisque libri aetatem satis superque vel ab inuito scriptore definitam fuisse sustineant. Huc primo pertinent loca, quae potestatem regiam eiusque splendorem Iobo non solum innotuisse, sed etiam familiarem fuisse testari putantur, Cap. III, 14. 15. XII, 17. 18. XV, 24. XVIII, 14. XXXIV, 18. XXXVI, 7. nec non ob imaginem Iouae non a patre familias, sed a rege qui civium suorum virtutem parum curat, repetitam, Cap. IX, 11 — 22. et XXIII, 13. Ad eandem classem referenda sunt loca, quae armorum atque telorum diuersissimorum et machinarum bellicarum non tam peritiam quam usum produnt, magnos exercituum ordines neque paucas legionis cohortes exhibent, oppugnandi, obsidione vrbes cingendi, eas fossa circumuallandi et suffodendi artem nec non multifaria militiae exercitia continent. VI, 4. VII, 1. X, 17. XV, 26. XVI, 15. XIX, 12. XX, 24. 25. XXV, 3. XXX, 12 — 14. XLI, 20 — 22. Tum quoque offendunt eos, qui Iobi librum in Edomitica terra ante Mosen scriptum esse negant, notitiae accuratae artium, seriori demum tempore excultarum, v. c. rei metallurgicae, Cap. XXVIII, 4. 5. 6. 9. 10. 11. 16 — 19. et Astronomiae. IX, 9. XXVI, 13. XXXVIII, 31. 32. Denique mores et alia vestigia serioris aetatis sibi in his locis VIII, 8. 9. XIII, 26. XV, 28. XXXV. et XXXVI. deprehendisse videntur. Quaeritur igitur, an in terra Edomitica istarum artium et notitiarum vsus iam ante Mosen extiterit? Idumaeos, inter quos iam mature florebat commercium, portu Elathensi atque Eziongebaritico in mercatura exercenda magnopere adiu-

tos,

tos, ab India orientali et reliqua Asia merces suas accepisse atque in Aegyptum, itinere per Palaestinam facto, deportasse, constat quidem ex 1 Reg. IX, 26. 27. et 2 Reg. XVI, 6. At enimvero, quamuis urbium Elath et Eziongeber iam Num. XXXIII, 35. 36. atque Deut. 2, 8. mentio fiat inter stationes Israëliitarum per desertum, ex illis locis ab Hiram vel Salomonis demum aetate Idumaeis afferri potest commercium, quod, si vel ad antiquiora tempora ultra Salomonem exfurgat, Patriarcharum tamen aeuum non attigisse videtur. Nam Gen. Cap. XXXVII, 25—28. ubi Iosephus a mercatoribus Ismaeliticis et Midianiticis gregatim per terram Cananiticam proficiscentibus in Aegyptum venditum esse narratur, Idumaei non commemorantur, qui ab Ismaelitis et Medianitis diuersam gentem constituebant. Vnde fortasse colligi potest, Midianitas et Ismaelitas in alias terras deportasse merces, quas ab Idumaeis acceperant, ad quos mari terraque ex remotis regionibus varii earum proventus adducebantur. Sit vero, ut iam ante Mosē, quod non omni dubitatione caret, non solum portus Idumaeorum ab aliis gentibus frequentarentur, sed ipsi quoque in Sinu Arabico mercaturam facerent, num illico statim omnium illarum artium notitiam et usum obtinuerunt? Num Midianitae et Ismaelitae, qui eadem negotia tractarunt, ad tam altum culturae gradum ascenderunt, quem Idumaeis tribuunt? Cur his contigerunt mores politici, lingua exulta et alia commoda societatis civilis, sine qua Edomitarum vrbes a Iobo descriptae nullo pacto cogitari possunt? Cur illi non eodem successu nec eadem celeritate negotiorum suorum fructus experti sunt? Nonne tibi potius, temporis decursu nauigatione Edomitarum ampliori facta, commercium eorum latius patuisse videtur, ita, ut vero propiores Mosi temporibus et ante eum propter innumera impedimenta et pericula, quae nauigantibus tunc imminabant, prima huius artis molimina, et inde a Mose vsque ad Salomonem per quingentos fere annos maiora ipsius incrementa facta esse statuamus? Tenuia enim initia, quae reliquae gentes praeter Phoenices in mari nauigando fecerant, disertis historiae testimoniis deficientibus, nos opinari vetant,

vetant, Idumaeis iam inde ab antiquissimis temporibus quaecun-
 que amplissimi commercii fuisse commoda et incommoda, artes,
 rerum notitias, instituta atque luxuriam. Neque igitur tam
 late patuit, qualis vulgo fuisse praedicatur Edomitarum merca-
 tura, neque eos, si vel tam late patuerit, per eam omnes illas
 artes et notitias, quae ex Iobo elucent, nactos esse probabile du-
 co, quia v. c. rei metallurgicae interior cognitio tot exultas
 artes prodit, quot vix ante Mosen floruerunt. Deinde, etsi Idu-
 maeis octo ante Dauidem fuerunt reges, et Num. XX, 14 — 21.
 rex Edomitarum commemoratur, qui populo Israelitico trans-
 itum per fines Idumaeorum recusavit, tamen ultra Mosis tem-
 pora regnum Edomitarum vix ascendit, neque illud Patriarcha-
 rum aeno iam in usu esse potuit, cui vulgo Iobi librum tribuunt,
 in quo libro regnorum tamen mutationes, regum successiones, eo-
 rumque libidines et arbitria tam frequenter describuntur, ut
 reges, neque tantum ornatus causa, neque ut imagines rei plane
 incognitae in Iobo adesse possint, quae eorum est sententia pa-
 rum veri similis, qui et ipsi ab antiquissimis temporibus digni-
 tatem regiam alienam fuisse censent. Nolo vero nunc alte re-
 petere et singula excutere loca per se clara, nullique ambigui-
 tati obnoxia, modo laudata, quae regum mores Iobo familiares
 fuisse probant, sed sententiam prolatam inferius aliis quibusdam
 argumentis confirmare studebo. Profecto Edomitarum cultura
 non tanta describi potest, quanta ab his sumitur, qui Iobum ab
 Edomitis ante Mosen scriptum fuisse ingenio magis ducti existi-
 mant, quam historia, quae nobis potius de contrario persuadet.
 Omnia enim argumenta pro antiquitate scientiae tam variarum
 rerum et artium incertis fundamentis historicis imo meris con-
 iecturis nituntur, quae, si hac in quaestione definienda valent,
 opinioni nostrae de seriori aetate Iobi, ob multa ingenii exulti,
 artium perpolitarum et morum emollitorum in eo vestigia, ma-
 gnum addere debent pondus, quia omni veteri terrarum orbi
 parvus notitiarum fuit modus. Quod si vero neque ex com-
 mercio ampliori, quale Phoenicum erat, neque ex perfectiori
 societatis civilis forma, quae apud gentes Orientis praecipue
 fuit

fuit regia, ad Idumaeos redundarit artium et notitiarum larga copia, nullus fons superesse videtur, ex quo illae Idumaeorum virtutes deriuari possint. Altiores itaque ingenii et morum progressus, satis grauem iudicandam censeo causam, propter quam Iobi liber, ab aetate ante Mosen alienus, iudicari debeat.

§. III.

Transcamus ad aliud argumentum, quo serior Iobi aetas dirimi posse videtur, et spectemus, vtrum finis libri Iobi theoreticus ab antiqui aevi simplicitate et feritate abhorreat, an cum ea conueniat? Quodcunque vero Iobo tribuas consilium, quicquid sententiae auctor eius potissimum spectauerit, et in quam diuersas partes interpretes de vltimo libri fine discesserint, hoc certum manet atque indubitatum, varia in Iobo proponi responsa de summi numinis sapientissima cura circa res humanas, commendari ab eo aequitatem diuinam in forte cuius mortalia distributa, et instituta Dei ab iniquo hominum vituperio in eo defendi. Nonne vero hoc est hominis, multum experti, non solum suis et aliorum satis edocti, sed etiam obseruando rerum nexui assuefacti? Nonne studium vindicandae iustitiae diuinae ex rerum natura perfectissima et hominum vita prodit aetatem contemplando et meditando satis exercitam? Nonne talis quaestio postulat ingenium temporum vicissitudine subactum? Frequenter enim iniqua proborum sorte et improborum felicitate obseruanda, et inde ductis dubitationibus, quae contra sanctitatem Dei mouebantur, aliquis demum adduci poterat, vt Deum talem sisceret, in quem falsa ista crimina non cadant. Quum vero hae dubitationes, de bonis et malis inique distributis, aetate magnopere perpolita et fere in peius mutata exoriri soleant, et argumenta, quibus falsa ista opinio impugnatur, tunc demum expectari possint, quando maiores in contemplando et iudicando fecerunt progressus, efficitur, Iobum non ex tam remotis temporibus deriuari posse, imo serioribus annis esse meliorem, qui, ob maiorem morum deprarationem et ob melio-

rem ingenii culturam, eius originem optime explicant. Tale vero argumentum, quale Iobi est, tam antiquis temporibus nullo modo conuenire, iam ex aliorum populorum historia apparet, qui potius narrando, virtute singulorum laudanda et morte dilectorum lugenda, scribendi periculum fecerunt. Neque enim a disceptationibus metaphysicis ventilandis et a nodis philosophiae extricandis prima initia cogitandi et cogitata in vnum coniungendi facta esse, vlli persuadebis, qui et hac in re auctoritatem Homeri siue Graecorum tenet, quibus ante Homerum nullus extitit philosophus, sed varii poëtae, quorum carmina deperdita sunt. Qua de causa Iobi liber vix in fronte omnium omnino librorum, quos tum Oriens, tum Occidens protulit, stare poterit, quum Oriens in primis tam subtili quaestione seriori demum aetate delectari coeperit, qua Dauides, Assaphus, Salomo et alii, tum sua ipsorum experientia permoti, tum in aliorum vsu et solatium talia argumenta, vt ex Psalms et libris Salomoneis patet, frequentius tractarunt. Quod si igitur Iobi auctor ad scriptores philosophos i. e. ad eos, qui rerum humanarum et diuinarum causas cognoscere student, referri debet, quia ex reconditis scientiae thesauris rem satis difficilem expedire ausus est, simul eorum opinioni respondetur, qui hoc praefertim pro Edomitica Iobi patria vrgent, vt Iobi liber non solum omnem Patriarcharum, sed etiam vniuersam Israelitarum historiam ignoret, quae tamen multis exemplis rerum, a Deo creatarum, ordinem sapientissime institutum illustrare potuisset. Recte vero, ex sine scriptoris theoretico et rerum notitia satis accurata, huic dubitationi sic occurrere licet, vt demonstremus, consilium auctoris, qui totam rem ex sua ipsius experientia et argumentis philosophicis conficere voluit, omnem exclusisse historiae auctoritatem. Ex historia enim ad hanc quaestionem respondere, prorsus alienum erat ab ingenio et indole scriptoris nostri, qui ex instituto trita via incedere noluit, sed suo modo de his disputare conatus est. Etsi quidem omnia historiae Israeliticae vestigia in Iobo negari non possunt, quae suo loco proferemus, scriptoris consilium nos tamen edocet, cur in dubitatione

tione soluenda non late in campum historiae Ebraeorum excur-
rerit. Deinde usus rerum, a Patriarchis gestarum, in Iobo parcus
haud dubie simul a fictione poetae pendet, qui Arabiam neque
Palaestinam fabulae scenam esse voluit, quae vero exempla ab
Ebraeorum historia petita immiscere vetabat. Cur autem Ara-
biam auctor Iobi patriam fecerit, partim ex traditionis cuius-
dam momenti de tali rerum vicissitudine, quam quis ibi exper-
tus erat, partim ex consilio rem ex variis partibus explorandi,
cui Arabum mos, quaestionem per confessus pertractandi, opti-
me respondebat, facile explicari potest. Quia igitur consilium,
quod auctor libri Iobi spectauit, ab aeuo antiquissimo alienissi-
mum fuit, in hoc ipso argumento causa satis idonea inesse vide-
tur, ob quam Iobi aetas ad longe seriora tempora referenda est.

§. IV.

Tertio loco videamus de artificiosa Iobi structura. Vno
ore omnes, quibus hac de re competit iudicium, virtutes poëti-
cas et fictionis praestantiam in Iobo laudant, quam igitur mul-
tis demonstrare non opus est, quum nullus vnquam hac de re
dubitauerit. Cernitur vero ista componendi ars potissimum in
his, vt omnes ac singulae partes prologi, Iobi, aduersariorum
ipsius, Iouae et epilogi amice conspirent atque vnum duntaxat
efficiant et simplex, hoc nimirum, caute esse de rebus diuinis
iudicandum. Alia causa harum laudum nititur in eo, quod sin-
gulis personis suos cuique mores et indolem a quouis alio sub-
iecto diuersam auctor dederit, vnde magna non solum ingenii
sed etiam eruditionis elucet virtus. Alia enim est Iobi, alia
Eliphasi, alia Bildadi et Zophari, alia Elihui est facies, quorum
decus et ornatum splendor in persona Iouae conspicuus longe
antecellit. Quae vero ars et poëtae dexteritas tanto maior est,
quanto similiores sibi inuicem sunt omnes haec personae et quan-
to minor itaque in his imaginibus deprehenditur diuersitas,
quae tamen ab auctore tam perfecte est expressa, vt profecto ar-
tis et subtilitatis encomium ei iure meritoque debeatur. Por-
ro,

ro, quod peritissimum et eruditissimum artificem probat, haec ingeniorum diuersitas non modo in sententiis proferendis ser- uata est, sed ualet adeo de orationis delectu. De Elihu qui- dem adhuc sub iudice lis est, quamuis eorum sententiae, qui cum pro subtilissimo et acutissimo Iobi aduersario habent, iudicii ma- turitas et perspicacia, quae in ipsius sermonibus est insignis, magnopere fauere uidetur. Zopharum uero, tenuem Bildadi imi- tatorem, superat Bildadus sententiarum vi atque orationis acer- bitate. Bildadum vincit Eliphafus, et modestiae laude et sapien- tiae diuinae copia. Ab Eliphaso totus iterum differt Iobus, acer- rimo iniuriarum et aerumnarum sensu, ingenii alacritate atque vigore, nec non linguae floribus amoenissimis. Ex ore folius Iouae ueniunt dicta, quae inter omnes reliquorum sermones et sapientia et sublimitate eminent. At enim uero, nec in his vir- tutibus omnis nititur auctoris laus, imo haec arte augetur, ut non solum singulis personis, sed etiam uniuersis rerum nexui sem- per maiora et sensuum et affectuum incrementa dederit, atque continuis progressibus in concertantium sermonibus hoc effe- cerit, ut orationis vis et grauitas semper augetur et ad ultima Iouae uerba cresceret. Quanta enim est imaginum et exemplo- rum in Iobo uarietas! Quanta debet esse scriptoris eruditio, qui de eadem re, non nisi ex uberrimo notitiarum fonte atque praestantissima ingenii uena, tam diuersas easque elegantissimas insti- tuere potest comparationes! Verum enim uero si tanta fuerit auctori ars et poetica uirtus, quam nullus ei denegat, num haec ipsius eruditio cadet in tempora, summae antiquitatis, nondum culta?

§. V.

Accedit aliud argumentum, cum illo arctissime coniunctum, ab orationis Iobae ornatu, cultu et splendore ductum, quod in dirimenda auctoris aetate maximi est momenti. Fac enim, ut in terra Edomitica liber Iobi ante Mosen conscriptus sit, a quo tan- dem seculo lingua Ebraeorum coli debuit, ut ei omnes illae vir- tutes

tutes esse possent, quibus in Iobo floret. Quam pauci fuerunt Abrahamiticae gentis focii, quam rara extitit ipsis linguae formandae occasio! Quam mature Semitarum lingua, ex omnium populorum analogia, in singulis eorum gentibus a se inuicem differre coepit! Quam angustis limitibus Ebraeorum dialectus fuit restricta, quae solis Abrahami posteris, Arabiam atque Palaestinam incolentibus, in usu fuit! Quamuis enim Abrahami tellus patria, Aramaea septentrionalis, eodem auctore cum Ebraeis gaudebat, mox tamen dialectus Aramaeorum septentrionalium diuersa facta est, quia planior Aramaeae regio sonos eorum atque voces paululum inflectebat, quod tum inde potissimum probatur, ut inter Aramaeos et Ebraeos nulla omnino intercederet necessitudo, tum ex historia temporum Hiskiae, cuius aetate Assyrii dialectus ab Ebraica plane diuersa extitit. cf. Ies. XXXVI, 11. Num vero per quadringentos annos (tot enim fere sunt ab Abrahamo ex Aramaea septentrionali migrante, vsque ad Mosi exitum ex Aegypto) splendidissima linguae Ebraicae vestis, quae Iobi sermonem ornat, indui poterat? Homeri quidem Ilyas et Odysea linguae elegantia, vi et facilitate quoque inter omnia Graecorum scripta eminet, at modo cogita, quot poetae ante Homerum linguam excoluerint, et quantae fuerint res a Graecis in bello Troiano gestae, quod maximi erat momenti in moribus Graecorum efformandis atque in lingua ipsorum perpolienda. Nonne vero in Ebraeorum historia nos in stuporem raperet antiquissimum, idemque politissimum Iobi carmen, in fronte omnium omnino scriptorum positum? Nonne orationis ornatus et elegantia, quam in Iobo miramur, aetatem ante Mosi eo magis superat, quo certius est ex vulgari sententia, nullos poetas atque philosophos ante Iobum inter Ebraeos extitisse? Quare Iobus non tam audacter antiquissimae aetati imo prudentius et analogiae historicae conuenientius, serioribus temporibus tribui debet, quorum vires tam perfectum opus haud excedit.

Vt vero feriores aetates libri Iobi firmius euincamus, ad nouum illud argumentum progrediamur, quod sese nobis in diuersitate singularum Iobi partium offert. Nemo prologi et epilogi nec non Elihui sermonum indolem a reliquorum orationibus diuersam negare potest, quae diuersitas non solum ad verborum delectum, sed etiam ad rerum et notitiarum modum spectat. Nam in Iobi prologo et epilogo tenuis et mere historica oratioprehenditur, quae a poëtae ingenio haud minus aliena iudicanda erit, ac notitia mali spiritus, qui in terra perlusfranda, hominum felicitati inuidus, nihil tam studiose nisi labes et vitia mortalium exquirat. Nullibi locorum haec mali angeli notio in Iobo recurrit, et, si vel de spirituum, Deo longe inferiorum, natura quaedam ibi dicantur; IV, 8. XV, 15. multum tamen differt ab his imago Satanae, hominum virtuti insidiantis deque eorum lapsu exultantis, quam Prologus describit. Quibus de causis iam A. Schultensius, in commentario in Iobum et H. A. Schultensius, in noua Iobi versione, a Munthingio continuata, nec non alii prologum et epilogum feriori demum tempore additum esse contenderunt, quos quippe orationis diuersitas et languidior introitus in ipsum carmen acrioris sensus eodem modo offendit, quo Satanae notitiam a temporibus ante exilium Babylonicum alienam esse iudicarunt. Quum enim duobus tantummodo locis, in exilio Babylónico scriptis, 1 Reg. XXII, 19—23. coll. 2 Chron. XVIII, 18—22. et Zach. III, 1—4. Satanae mentio fiat, manifesto inde prologi et epilogi in Iobum ferior aetas demonstratur, quae nullo pacto exilium Babylonicum excedere potest. Frustra enim a te omnis impenditur opera, qua in eo allaboras, vt notationem Satanae in Iobo vel mitigare, vel Edomiticae terrae et antiquiori aetati eam, vt haud ineptam, vindicare studeas. Quodsi vero exilio Babylónico paucissima tantum pars Iobi afferri debebat, alia eius capita, XXXII—XXXVII, Elihui sermones continentia, mihi quoque ferioris originis ac reliqua esse videntur. Nolo quidem vrgeri locum XXXIII, 23 et 24. qui ex vulgari interpreta-

pretatione, angelorum doctrinae fatis exultae, quae aetatem longe feriolem sapit, testis est idoneus, quoniam nunc aliam plerique Schnurrero duce sententiam sequuntur. Sed, vt hoc statuum, non solum tranquillior et ab omni vehementiori affectu liberior Elihui oratio, sed etiam perspicacius ingenii acumen, amplior eruditionis copia et clarior sermonum eius lux mihi eo firmiter persuasit, quo magis mores et notitiae Elihui a reliquis ita abhorrent, vt haec diuersitas non arti poëtae, sed discrimini natiuo tribui possit. Quae quidem orationis et sententiarum in Elihui sermonibus diuersitas, mihi non solum diuersum scriptorem, sed etiam diuersum tempus, quo horum et reliquorum sermonum auctor vixerit, arguere videtur, quia ea aetate, qua Elihuus homines iam de consilio Dei sapientissimo edocet, ex quo, in immitendis plagis, hominum emendationem atque virtutem exploret, vix eo modo ad has quaestiones responsum fuisset, quo Eliphafus et Bildadus nec non ipse Iobus vtuntur. Haec intelligentiae praestantia, in Elihuo conspicua, quae ipsi palmam ab aliis male ereptam rursus vindicat, nos impedit, quo minus Elihui sermones aetati tribuamus, ad quam reliqua Iobi pars referenda est. Nam seriori demum tempori conuenit illa sapientia, qua Elihuus de rebus humanis atque diuinis iudicat, quaeque non est temporum antiquiorum, sed exultorum et magnis rerum conuersionibus exagitorum. Nonne igitur haec quoque libri pars, quae Elihui sermones continet, magnopere cum patria Edomitica et aetate antiquiori pugnat, quam toti Iobo vulgo tribuunt? Num Edomitis antiquissimis temporibus tam prudenter, de rebus humanis atque diuinis iudicasse probabile est? Vereor, ne ii, qui Edomitis summae sapientiae laudem vindicare cupiunt, omni veri specie destituti, haec autument. Remanet igitur Eliphafus, Bildadi, Zophari, Iobi et Iouae sermonum aetas adhuc incerta, quam in sequentibus accuratius definiendi erit locus.

§. VII.

Quia vero, si de aetate Iobi quaeritur, potissimum disceptatur, vtrum ab Edomita vel alio Ebraeorum cognato, an ab Ebraeo

Ebraeo Palaestinenſi liber eius originem trahat, hoc igitur in primis expediendum erit, quisnam Iobi librum conſcripſerit. Etſi quidem praefertim ob fatiſ accuratam Arabiae et Aegypti notitiam multa remanent dubia, quae hanc quaefitionem impediunt, haud obſcura tamen Ebraei auctoriſ veſtigia adſunt, qui profecto non ante Moſen ſcripſit, ſed ea demum aetate vixit, qua hocce carmen ab Ebraeis exſpectari poterat. Ebraeorum enim ingenium redolet hominum et angelorum vitioſitas, a Iobo C. IV, 17—31. XIV, 4. XV, 14. 15. XXV, 4. deſcripta. Cum Geneſi et aliis quam plurimis locis concordat Iobus, in creatione omnium rerum et in primis hominum depingenda, quod videre licet ex Cap. IX, 8. X, 9. 10. XV, 7. XX, 4. XXVII, 3. XXXI, 15. XXXII, 8. Ad diluuium Noachiticum aperte reſpicitur; XII, 16. XXII, 15. 16. Ab iisdem criminibus Iobus ſe liberum ait, quae vt maxime deteſtanda, iisdem paene verbis a Moſe deſcribuntur. Deut. XXIV, tot. XXVII, 17. 19. Leu. XIX, 9. 10. XXV, 2—6. coll. Iob. XXIV, 2—4. 6—7. 9—11. XXXI, 16—20. Deut. XVII, 3. coll. Iob. XXXI, 26. 27. 32. 33. Sapientiae perſonam eodem modo Iobus depingit, XXVIII, 12. 28. quo Prou. C. VIII. deſcripta legitur. Sic et Iordanes XL, 23. auctorem de gente Ebraeorum innuit. Scio quidem, patronos vulgariſ ſententiae multa regerere loca, e quibus Arabiae coelum et regio tam clare eluceat, vt potius ad Arabem quam ad Ebraeum liber Iobi ſit referendus, ſed nihilominus ſententiam meam hoc argumento tueri poſſe mihi videor, quod Arabs tam antiquae aetatiſ nihil omnino ab Ebraeorum gente, a Moſe demum condita, repetere potuerit, Ebraeo autem ad aevi prioris mores commode redeundi fuerit facultas. Illud quis neget Arabiae et Aegypti varia in Iobo deprehendi veſtigia? At haſ notitias antiquioris aetatiſ et externarum terrarum Ebraeo, itineriſ in Arabiam et Aegyptum facti, ſive commercii ope, vindicare audeo; quia haec peregrinarum regionum ſcientia, Salomonis temporibus, Ebraeo tanto facilius comparari poterat, quanto arctiori vinculo Ebraei, tunc temporis, cum externis regionibus coniuncti tenebantur. Huius generiſ ſunt loca, de ſerpentum incantatoribus, III, 8. cf. Leu. XIX,

26. XXXI, 6. 20. LVIII, 5. 6. Ier. VIII, 17. Eccl. X, 11. de flu-
 viis aestu folis torrefactis Iob. V, 15. 18. 19. de Nilo atque balae-
 na VII, 12. de papyro VIII, 11. 12. de folis nomine Aegyptiis
 visitato IX, 7. de nauibus ex papyro factis IX, 26. de more populi
 ad iudicia conuocati XI, 10. de imagine felicissimi Arabum prin-
 cipis XI, 18. 19. de cippi et notarum iniustarum vsu XIII, 27. de
 caedis vltione XVI, 19. de igne in domo nobilioris Arabis incen-
 so XVIII, 7. de filicibus in tumulum congestis XXI, 33. de falsis
 olerum foliis et radicibus XXX, 4. de Hippopotamo et Crocodilo
 XL. et XLI. Quae quidem omnia Arabiae et Aegypti vestigia,
 quibus vix plura addere licet, ita sunt comparata, vt Ebraeus,
 cum intuendo tum audiendo, et fama et adspectu, has notitias
 sibi conciliare potuerit, quae insuper non accuratissimam, sed ali-
 quam tantummodo harum rerum scientiam produunt. Itineribus
 autem in Aegyptum et Arabiam factis, quae non solum commer-
 cii, sed etiam alius necessitudinis causa a Dauide et Salomone sus-
 cepta sunt, cur non Iobi auctor facile interesse potuit, qui pro-
 fecto et ipse sua negotia tractasse, neque vnice litteris vacasse cen-
 sendus est? Libri historici nos quidem hic destituunt, quippe
 qui paucissima tantum itinera in terras externas facta commemo-
 rant; at hi ne tunc quidem, quando res est certa, vt in conu-
 bio Salomonis cum filia regis Aegypti, tale iter susceptum esse
 narrant, quod scriptoribus rerum historicarum non tam memo-
 ria dignum videbatur, quam caedes et pugnae. Silentium igitur
 librorum historicorum hac in re non est tanti momenti, vt
 ea de causa, quia sine harum terrarum adspectu et notitia haud
 scribi poterat, Ebraeo Iobi liber denegandus esset. Nam Salo-
 monis aetate, cui ob summam morum culturam, luxum, splendo-
 rem et florens commercium Iobi liber optime conuenit, vere
 quorundam itinerum in terras externas Ophir et Tarshisch fac-
 torum atque aduentus reginae Arabum in Palaestina fit mentio;
 vnde igitur tum temporis non solum consuetudinem quandam
 inter Ebraeos et alias gentes extitisse apparet, sed etiam silentium
 de alijs itineribus Ebraeorum vis maxima eripitur. Optimum
 autem esse duco, nullum nominatim laudare, qui Iobum com-
 posuerit,

posuerit, quia omnis historia nos hac in re desituit, quae tamen sine disertis testimoniis vix confici potest. Quare nec sententiae *S. R. Staedlinii* adstipulari possum, qui, quanquam et ipse a sententia sua discessit, eorum tamen partibus fauere videtur, qui Salomonem pro auctore Iobi habent, a cuius ingenio Iobi indoles multum vero differt. Satis est in Iobi libro ingenium Ebraei et Palaestinae vestigia inuenisse, quae Ebraeum auctorem indicant, qui vero tali Arabiae et Aegypti notitia fuerit imbutus, vt mores istarum gentium depingere posset. Hoc enim ipse consilium postulabat, ex quo vltra legem Mosaicam sapere volebat, quam ei vix deferere licuisset, si libri scenam esse voluisset Palaestinam. Quod si vero Iobi auctor Ebraeus fuit?), origo reliquarum Iobi partium, nondum certo definitarum, temporibus ante Salomonem hac ipsa de causa nullo modo assignari potest, quoniam antea omnibus illis adminiculis Ebraei fuerunt desituti, quibus opus erat auctori Aegypti, Arabiae nec non aliarum rerum et artium peritissimo. In vnum quidem Mosen cadit vtrumque et Arabiae et Aegypti notitia accurata, sed nolo coniecturam Michaelis, de Mose Iobi auctore, non tam impugnasse, quam profligasse videntur. De Iobo ipso, seu Elihuo carminis nostri auctore, nulla valet disceptatio, quare has coniecturas silentio premere malo. Quod si non ita multo ante Salomonem Iobi carmen pandi potuit, neque post Salomonem ea rerum facies iterum extitit, quae huic carmini componendo faueret, sequitur, maximam Iobi partem aetati Salomoneae esse tribuendam. Sed satis de hoc.

§. VIII.

Transeamus ad nouum argumentum, quo vulgari sententia de Iobi aetate infringi et serior eius origo commendari potest, quod-

9) cf. Aug. Calmet Prolegg. ad Iobum p. 327.

10) in Introduc. in V. T. P. III §. 643. et in Ipsas Bibliotheca Vniuersali Litteraturae Biblicae Vol. I. Fasc. III. p. 455. sqq.

11) in versione Iobi a Münthingio continuata p. 9 sqq.

quodque in eo inest, vt nulla omnino neque totius carminis neque singuli loci, Iobum imitantis, vestigia in Ebraeorum scriptis deprehendantur. Nonne autem plures Israëlitaë, si vel a Dauide, vel adeo a Mose ab Edomitis ad Ebraeos perlatus esset Iobi liber, qui tantopere in reliquiis litterarum Ebraicarum eminet, carmen nostrum siue totum, siue ex parte, imitati essent? Quod tum Mosis tum Dauidis exemplum, ab Ebraeis fideliter expressum, nos eo confidentius expectare iubet, quo magis lumina et flores orationis Iobeaë animum lectoris feriant et scriptorem ad imitandum rapiant necesse est, id quod nullibi factum miramur. Qui enim fieri poterat, vt tale carmen lectores non magnopere moueret, nisi, quia non multum ante illud tempus compositum est, quo Ebraeos, ob motas populi turbas et miseram ipsius conditionem, versandis poëtarum scriptis non eo amplius studio incubuisse constat, quo Iobi librum plerique poëtarum ex aetate Davidica et in primis ipse Dauides imitati fuissent, si eorum aetate inter Ebraeos iam extitisset? E contrario multa in Psalmis et scriptis Salomoneis occurrunt loca, similem scientiæ modum et idem fere religionis studium spirantia, ex communi haud dubie fonte deriuanda, qui tum in Iobum, tum in Psalmos et Prouerbia manauit. Exempla locorum, cum Iobi sermonibus paralelorum, vt ex Psalmis, ita ex Prouerbiis vide congesta, a *Baumgartenio*¹²⁾ et *Reimaro*¹³⁾; neque hanc sententiam, de Psalmis et Prouerbiis, Iobo nonnunquam simillimis, multis locis probare, opus esse duco, quia omnis, qui haec scripta sedulo et accurate legit, hanc concordiam Iobi cum Prouerbiis et Psalmis ipse sentiet atque lubens concedet. Denique haec loca in Psalmis et Prouerbiis cum Iobo paralela, quae satis frequenter lectori sese offerunt, multum ab imitationibus proprie sic dictis differre, neque ea ferio rem vsu Iobi, sed communem et aetatis et culturae gradum ac fontem inuere, nemo non intelliget. Quare Iobi carmen, ob quandam similitudinem, quam illud cum Prouerbiis et Psalmis refert, quorum maxima pars inde a Dauide vsque ad Sa-

C 2

Iomo-

12) v. S. I. Baumgartenii interpretatio libri Iobi P. I. p. 28.

13) cf. H. S. Reimari Praefatio ad Hofmannianam Iobi explicationem 3, 2.

lomonem composita fuit, eidem tempori, cui Prouerbia et Psalmos debemus, adiudicandum esse arbitror.

§. IX.

Aliud porro argumentum, quo antiquitatem Iobi summam confirmare conantur, repetunt ab antiquitate Geneseos, Mosen superante, ex qua mores et instituta, quorum in Iobo fit mentio, tam praeclare illustrari possint, vt qui Geneseos antiquitatem adfirmauerit, is et eam Iobi asseruisse videatur. Verum enim vero, recentissimis temporibus tot et tantae difficultates motae sunt, quae antiquitati libri Geneseos, ante Mosen compositi, opponerentur, vt profecto haud leuis dubitatio, de Geneseos antiquitate exorta, simul eam Iobi necessario infringat. Non solum enim, quod et ipsum scribendi quendam morem et habitum antiquissimis temporibus vindicaret, Geneseos singula monumenta ab *Eichhornio* et *Ilgenio* accuratissime separari, sed etiam a *Nachtigallio* ¹⁹⁾ multa serioris aetatis indicia detegi potuerunt, quae vix permittunt, vt Geneseos liber totus sit summae antiquitatis. Lingua, v. g. quae in Genesi viget, a librorum historicorum oratione tam parum discedit, vt Genesis et reliqui libri historici tantum temporis vix a se inuicem distare possint, quantum inde a Mose vsque ad Samuelis aetatem praeterlapsam est. Vnde vero iste consensus linguae in Genesi et in libris historicis? Num apud Ebraeos iam ante Mosen idem fuit linguae ingenium, quod Dauidis temporibus in ea floruit? Cur alia monumenta litterarum Ebraicarum ex diuersis temporibus tantopere differunt? Nonne vero indoles linguae, ei semel propria, quam semper eandem fuisse volunt, omne orationis discrimen excluderet? At psalmorum antiquiorum linguam esse diuersam ab ea seriorum, et Elaiam non solum ingenio, sed etiam oratione, a Ieremia differre, quis neget? Multa quidem patrum nomina et facta, lapidibus iam ante Mosen exsculpta extitisse, et alia posterorum

memo-

14) in Henckii Sylloge dissertat. ad phil. interpr. et historiam religionis Tom. II. Fasc. 3. p. 433 sqq. Tom. IV. Fasc. I. p. 1 sqq. Fasc. II. p. 329 sqq.

memoriae mandata fuisse, omnis Orientis historia et rei necessitas docet, quoniam sine ullis omnino monumentis, folius memoriae ope, Abrahami res et fata nullo modo seruari potuissent. At inde nondum colligi potest, iam ante Mosen monumenta extitisse scripta, ab ipso demum congesta, quae potius a ferioribus scriptoribus exarata videntur, quibus et ex monumentis lapideis et ex ipsorum memoria fons historiae vberimus manabat. Post Mosen, vel adhuc feriori aetate, quae v. c. ex Gen. XXXVI, 31. elucet, (vt vnum tantummodo e pluribus *) locum commemorare,) Geneseos monumenta conscribi potuisse, negari saltem nequit. Vtrum vero maturius an ferius scripta sint, nuic non dirimere audeo, tum quia hoc argumentum modo tangere, neque vero ob libelli angustias pertractare licebat, tum, quoniam consilio meo satisfactum esse putabam, si lectores saltem monuissem, de aetate libri Geneseos dubitari, neque antiquitatem libri Iobi, incerta Geneseos origine, confirmari posse.

§. X.

Hanc enim de recentiori Geneseos et Iobi aetate sententiam hoc in primis commendat, vt artem scribendi, i. e. non solum dexteritatem singulas litteras vlla materia satis commoda pingendi, sed etiam habitum quendam in litteris signandis, Ebraeis iam inde ab antiquissimis temporibus fuisse, acgre tibi persuadeas, quia hoc inuentum per se difficillimum, quod politissimis gentibus fero innotuit, apud Ebraeos non ea celeritate et facilitate diuulgari potuit, qua omnes ii, huius rei incrementa facta esse sumunt, qui diu ante Mosen non solum litteras Alphabeti, sed etiam artem et vsum scribendi, Ebraeis a Phoenicibus contigisse, contendunt. Sit, vt mature Phoenicum litterae ad Ebraeos transirent, sit adeo, vt ante Mosen lapidibus insculperent et in petris nomina exararent, quis tandem, Orientis peritus, in conditione populi miserima, qualis Iudaeorum in Aegypto erat, quadam veri specie opinabitur, vel iam tum Ebraeis scribendi artem fuisse tritam, vel Edomitibus, seu rem pecuariam siue mercatu-

C 3

*) Exod. VI, 26. 27. XI, 10. 15. Num. VII, 21. Deut. I, 1. XXXIII, 4. 5.

caturam tractantibus, quae tunc temporis semper ore neque literis exerceri solebat, in usu fuisse? Concedamus, Mosen scribendi artem Phoenicium seu Phoenico-Aegyptiam calluisse, num inter tot et tanta negotia hanc artem magnopere coluisse videtur? Num illico, si vel ea Moses quodammodo in lege ferenda usus sit, cuius Ebraeorum tam communis et vulgaris fuit scribendi notitia, ut confestim sine omni difficultate Genesios et Iobi librum nec non omnem Pentateuchum conscribere possent? Quum illud omnem historiae fidem atque analogiam offendant, is, qui tam facili negotio scribendi artem populo vel antiquissimo tribuit, huius rei impedimenta grauissima non satis ponderasse, imo de nostri aevi agilitate in scribendo cogitasse videtur. Si vero Homeri aetate, artem scribendi Graecis nondum cognitam et usitatam fuisse, ab *Illustri Wolfo* *) ita probatum est, ut omnem lectoris animo dubitationem eximeret, sequitur, Mosen, quingentos fere annos Homero antiquiorem, vix illam artem tenuisse, multo minus, vniuersos Ebraeos hoc inuento iam sic usus esse, ut libri haud parui voluminis ab iis commode conscriberentur. Scripturae vero usus, non solum ex Iobo ipso, sed etiam nominatim e locis duobus apparet, nimirum ex Cap. XLI, 26. et XIX, 23 et 24. quae igitur aetatem produnt, cui haec inuenta iam diu usurpata fuerunt. Nihil autem adest, quod nos statuere cogat, Ebraeos antiquiores iam artis scribendi fuisse peritos. In decalogo enim proponendo, aut ars litteras tabulis lapideis insculpendi Mose suffecit, quia in his legibus exarandis verbis paucissimis defungi poterat, aut Moses, scribendi artem in Aegypto edoctus, solum decalogum cuti neque linteis, vel chartae Pergamenae seu papyraceae, cuius materiae usus ab aeuo antiquissimo alienuserat, inscripsit. Moses enim legibus quidem ferendis et ciuitati Israelitarum condendae, neque vero legibus conscribendis, vel historiae litteris consignandae incubuisse, censendus est, quoniam vita eius, plurimis et diuersissimis negotiis distracta, vix scribendo impendi poterat, neque a Mose maximam partem legum rituum, ob nimiam fere rerum minutissimarum curam, sed potius a

Leui-

*) in Prolegg. ad Homerum §. XII — XXVI.

Leuitis in ipsa Palaestina promulgatam fuisse, credibile est. Cur vero primordia artis scribendi in libris historicis non commemorentur, ex nostra coniectura facile intelligitur, quia fortassis rudimenta huius artis a Mose Leuitis tradita, paulatim modo ex-culta, Ebraeis ita innotuerunt, vt ars inuenta initio omnes fere lateret, deinde a paucissimis tantum teneretur, sicque memoria minus digna haberetur ¹⁶⁾.

§. XI.

Noua vero difficultas exoritur, si vel Edomitas mature scribendi artem calluisse concedas, haec nimirum, vix extricari posse modum, quo in Ebraeorum canonem Iobi carmen fuerit receptum. Si enim Ebraei per Mosen Iobi librum ab Edomitis accepissent, scriptis, quae sub eius nomine veniunt, additus fuisset, neque Samaritani, qui nihil nisi ea, quae Mose tribuuntur, ad-miserunt, solum Pentateuchum, sed etiam Iobum suscepissent. Quid inde sequatur, quod Iobus ab his non receptus fuerit, nulla eget demonstratione, quia nulla alia causa, cur Iobum Mosis scriptis non adnumerarint, cogitari potest, nisi haec, quod Iobi carmen tum temporis, quum decem tribus a Rehabeamo defice-rent, nondum ad Mosen, sed ad longe recentiore scriptorem re-latum fuit. Ii vero, qui per Dauidem in expeditione, contra Edomitas facta, Iobi carmen a deuictis inter spolia reportatum fu-isse opinantur, aliis neque minoribus difficultatibus constricti, vix prius opinionem suam nobis probabunt, quam, si impedi-menta illa, quae ei obstant, remouerint. Quomodo enim tum temporis, carmen Edomitarum antiquissimum, Ebraeis facile in-telligi poterat, quod moribus aequae, ac lingua ipsis diuersissimum esse debebat? Num Ebraei librum Edomitarum, populi exte-rni, cuius odio flagrabant, in catalogum eorum scriptorum retu-lissent, quae Iouae sacra erant? Num denique folius argumenti causa, an quia idem acuum haec scripta tulerat, Hagiographis, quae potissimum Salomonis atque aequalium ipsius scripta conti-
nent,

16) Cf. Enckelmannus de arte scribendi Ebraeis inuenta, in S. R. Hen-ckii Sylloge dissertationum de philosophia religionis interpretatione V. et N. T. atque de historia ecclesiastica Vol. III, Fasc. I.

nent, antiquissimus liber Iobi additus fuit? Omnis difficultas euanescit, simulac Iobum a temporibus Salomonis repetendum esse statueris, neque sensu quodam male securo ductus, summae antiquitatis speciem ei vindicare studueris. Haec hactenus. Primaria tantummodo argumenta, pro recentiori carminis nostri aetate commendanda, magis exponere et meo qualicumque iudicio examinare, quam origines omnis veteris Ebraeorum litteraturae conficere volui, hoc consilio, vt studia Virorum doctorum, quibus solis hac in re competit iudicium, ad hanc quaestionem de antiquitate scriptorum Ebraicorum ventilandam, denuo conuerterentur. Quis enim est, qui litteris Orientis operam suam dicit, quem non multum v. g. scire referat, an Vir Ill. Eichhornius eodem adhuc modo de Ebraicarum litterarum antiquitate statuatur, quo de ea in Introductione ad libros V. T. iudicauit?

Causam vero haec praemittendi, dedit nobis indulgentia FREDERICI AVGVSTI, ELECTORIS SERENISSIMI, qua nobis, per *Viros summos*, in hac celeberrima litterarum sede, munus philosophiae publice docendae extraordinarium clementissime demandatum est. Vix verba gratis animi mei sensibus respondent, quibus huius insignis beneficii, per *Sapientissimos Ipsius Amicos* collati, magnitudinem satis digne celebrem. Vt igitur pietatis officio erga PRINCIPEM SERENISSIMUM quodam saltem modo satisfaciatur, *Viris Summis*, qui rebus meis tam benigne consuluerunt, debitas et intimas grates persoluam, *Iis* quaeuis a Deo bona apprecer atque *Academiae Patribus Venerandis* fidem ac obedientiam spondeam, proximum diem Saturni constitui, antea de *causis litterarum Ebraicarum nostris temporibus neglectarum* verba facturus. Cuius diei solemnitatem, vt *Vos, Rector Academiae Magnifice, Comites Illustrissimi, Procures Viriusque Reipublicae Grauissimi, Commilitones Generosissimi* atque *Humanissimi Vestra* frequentia augere atque exornare velitis, obseruantissimis precibus rogo et obsecro, simulque memoriam huius *Vestri* fauoris nunquam ex animo meo perituram, sancte Vobis polliceor.

P. P. die Dom. XII. post Trin. fest. A. P. C. N. cIdIcccxcix.

LIPSIÆ, EX OFFICINA KLAVBARTHIA.

Fd 3348

ULB Halle

002 500 558

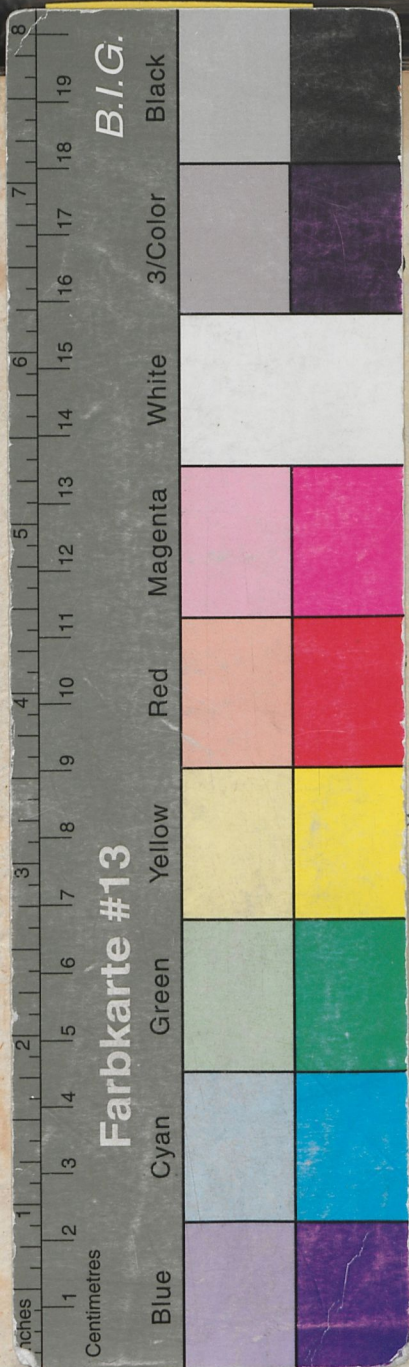
3

f
sb.

mt.

AD

NEM ADITIALEM

MENS. AVGVSTI A. MDCCCXCIX

H. L. Q. C.

A V D I E N D A M

RVANTISSIME INVITAT

FRIDERICVS RICHTER

ET. ET PROF. PVBL. EXTRAORD.

C.

De actate libri lobi definienda.

